

godz; blifver någon, anten Telgeborgare heller fremmande, att handla här emot beslagen, hafve förbrutedt skep och godz, tre delar under oss och chronan och fierde delen under Stockholms stadh. All annan inlendsk handel, seglatz och näring stånde dem här effter så fri och obehindradt som tillförende i alla motto.

6. Men effter vi här med märckeligen beneficere våre hufvudstäder Stockholm i Sverige och Åbo i Finland, och vi icke mindre bäre åhoge öfver de andre våre städers och undersåters redelige näring och opkompst, hvarföre, achtandes, dedt en frimarcknad på hvardere orten skall märckeligen lätta inköpedt för våre undersåtare och gifva deste fogeligare afgang och villighet i deres godz och afvel, då hafve vi ded så förordnad och här med stadga och förordna, att i Stockholm skall årligen hollas en fri marcknad, begynnandes *Michaelis* dagh, är den 29 *septembris*, och skall vara i samfellte efterföljande tre veckor, i Åbo begynnandes den 8 *septembris*, och skall i lika motto vara i samfellte tre veckor, uti hvilcke marcknaders dagar fritt och efterlåtadt vara skall icke allenast våre undersåter och städernes boer, så och vårt rikets inbyggare, af hvad stånd och värde de äre, uthan ock alle fremmande nationer att fritt och obehindradt marcknaden besökia och der slå up deres bodar, sellia deres godz uthur bodar, skep, skutor och båthar, sellia och köpa i alen, lod och qvintin uthan ådtskilldnadt, dedt vare sikh hvariehanda varu, dedt vara kan, köpa, sellia och byta med hvarandre, allt in till föresagd dagh uthe är och marcknaden blifver effter sedvanan aflyst.

7. Så effterdy upstäderne borgarne der igenom ett märckeligt tillvexer, skole Stockholmsboarne der emot niuta samme frihet i selliande och köpande, så och förbytande i upstäderne marcknader uthan ådtskilldnadt af varurne, som förhandlas kunne.

Detta är nu således af oss stadgat och förordnad, och vele vi, att der öfver strängeligen hollas och effterkommas skall, ved straff och pen, som förbemält är. Vi biude derföre alle våre undersåter, så och fremmande, som segla och handla uti vårt rike och dess underliggande provincier, enkannerligen vårt borgerskap uti städerna, att de sig här effter rätta i alle motto, såsom vi ock biude och befale våre embetzmän, landzhöfdinger, tollenärer, så väll som borgemästere och rådih i städerna, att de hvarcken sielfve göre här emot eller andre att göra tillstädie, vid vår konungslige hämbd och vrede. Till yttermera visso är thette med vårt secret

och våre sampt Sveriges rikets respective förmyndares och regeringens underskrift bekräftadt. *Actum* på vårt slott Stockholm den 20 *novembris anno etc. 1636.*

Gabriel Oxenstierna	Jacobus De La Gardie	Carl Gylldenhielm
Gustaffson	Sveriges r. marsk.	Riks ammiral.
S. r. dråttz.		

Axell Oxenstierna	Åke Axelson
S. r. cantzler. <i>mp.</i>	i r. skatmestarens ställe.

100. Förmyndarstyrelsens bref till staden om tillägget till 1614 års handelsordinantia (N:o 99). Stockholm den 29 november 1636.

Original på papper i Stockholms rådhusarkiv: *Kongl. bref till magistraten i original V.* — Söndrigt sigill (se under N:o 93) på sid. 4, där det tjänat till försegling af det hopvikta brefvet. Utanskrift till borgmästare och råd. Bredvid antecknad: *Lefrerat i kämnerestugun den 24 decembris 1636* samt *K. M:tz bref om tullordningen och marknaderne, inlefrerat den 9 januarii, upläsit den 10 januarii på almenna rådstugu.* Datum är icke fullständigt utsatt, men har här upptagits efter riksregistraturet.

Christina, medh Gudhz nåde Sveriges, Göthes och Vändes uthkorade drottning och arffurstinna, storfurstinna till Finlandh, hertiginna uthi Estland och Carelen, fröken öfver Ingermannelandh. Vår gunst och nåde medh Gudh tillförene. Aldenstundh, trogne undersåthere, borgmästare och råd i Stockholm, en stor confusion och oordningh medh seglationen här uthi Sverige är inritad, i det at främmande hafva sökt at nyttia dänsamme på åthskillige städer och hampner, brukandes allehanda flärdh och underslef, icke allenast försnillat oss och chronon den tull, dem medh rätta borde præstera, uthan ock draget till sigh landzens goda, fördt det uthur förste hampn i rikedt och lika som förtaget våre trogne undersåthere, därigenom de sin redelige näring och uppehälledt uthi det

dagelige lefvernet medh hafva måtte, hvarföre vi, tänckiandes på medel om sådan oordningh at afhiälpa och förekomma, äre ändt- ligen blefne förorsakade genom vårt öpne mandat at stadga, huru vi vele medh seglationen häreffter hållas skall, som I alt medh mere af inlagde placat, som vi eder till effterrättelse nu tillskicka låthe¹, hafve till at förnimma. Vi befalle eder fördenskuldh nådeligen, at I det uthi eder stadh publicere och icke allenast siälfve eder vachte, uthan och varne alle våre undersåthere och borgare där i staden at bryta någodt däremot, så kiärt eder och dem är at und- vika det straff, som uthi siälfve mandatet förmäles eller och som man kan pröfva saken framdeles at falla till. Gudh befallandes. Af Stockholm den *embris anno* 1636.

Högstbemälte h. k. M:tz sampt Sveriges rikets respective för- myndare och regeringh etc.

Gabriel Oxenstierna
Gustaffsonn
S. r. drättz.

Jacobus De La Gardie
Sveries r. marsk

Clas Flemmingh
i r. ammiralens stelle
m. pria.

Axell Oxenstierna
S. r. cantzler *mp.*

Åke Axelson
i r. skatmäst. ställe.

Nils Nillsson.

101. Förmyndarstyrelsens öppna mandat till landshöfdingarne om Stockholmsbornas tillträde till uppstädernas mark- nader. Stockholm den 28 januari 1637.

Riksregistraturet 1637 fol. 32.

Öpedt mandat, at landzhöfdingerne låte Stock- holmsboarne obehindrade kiöpa, sellia och byta deres varur uthi upstäders marknaderne.

Vi Christina etc. göre vitterligit, att, emedan vi af god och hellsesam intention hafve nu nyligen låtitd uthgå vårt konungslige

¹ Se ofvan, N:o 99.

placaet och der med märckeligen beneficerat upstädersboarne, att dhe till deres bättre näring och upkompst måge sökia till den frimarcknad, som här effter årligen om *Michaelis* tid här i vår hufvudstad Stockholm hollas skall, men här emot nådigst efterlåtedt och bevilliadt våre undersåtare, menige borgerskapedt i Stockholm, att the samme frihet i sälliande och kiöpande så och förbytande i upstäders marcknader uthan ådtskilldnad af hvad varur, som förhandlas kunna, niuta skole, dy är här med vår allfvarlige villie och befallning, att våre landzhöfdinger uthan någon invänd exep-tion holla hand öfver bemälte placaet, att Stockholmsboarne måge thett niuta till godo, alldeles som thett i bokstafven lyder, obehindrade ifrån thett *dato*, thet publicerat är, och att ingen, eho han är, understår sig här emot them hinder eller förfång tillfoga i någon motto, så frampt han vill undvika vår konungslige hämbd och onådhe och thett straff, som ther på föllier etc.

G(abriel) O(xenstierna) G(ustafsson). J(acobus) D(ela Gardie). C(arl) G(ylldenhielm). A(xel) O(xenstierna). G(abriel) B(engtsson) O(xenstierna).

102. Förmyndarstyrelsens påbud om stadsvågarnas användande. Stockholm den 11 mars 1637.

Riksregistraturet 1637, fol. 139 v.—140.

Patent, att ingen må väga något godz på sine egne, uthan allenast stadsvågerne.

Vi Christina etc. göre vitterligit, att, efter vi äre i förfarenhet kompne, huruledes så väll köpmän som någre andre hafve tagit sig en stor ovana före, i dedt de låta väga deres ut- och ingående godz på sine egne eller andre olaglige vågar, gåendes sålunda stadsvågarna förbi, på hvilleke doch godzedt med rätta vägas borde, så, alldenstund sådandt är emot lagh och i sig sielft orätt

och länder så väll oss och chronan till afsacknad som städerne till märkelig skada och intrångh uthi deres välfångne privilegier, derföre och på dedt att sådan otillbörlighet icke längre må öfivad och practicerad blifva och en eller annan framdeles kunna sigh med någon ovetenhet hafva att ändskylla, dy vele vi här medh och uthi detta vårt öppna patent sträng- och allfvarligen budidt och befalldt hafve allom i gemen och hvar och en i synnerhet, af hvad stånd och vilckor han hellst vara kan, ingen undantagandes, som något godz uth- eller inskeppa vill och efter vichten sellias och kiöpas bör, att de ded allt låte väga i städerne på rätta stadzvågen, der godzedt antingen utskeppadt eller uthan efter ankommandes varder, och städerne der af des tillbörlige rättighet gifve. Der annorlunda sker och någon under en eller annan prætext sig fördrister något sådandt uth- eller ingående godz, litedt eller myckedt, att väga på sin egen eller andres vågar innan eller uthom staden och ded utskeppar eller undfänger, för än dedt sålunda är på rätta stadzvågen vägit, hafve då förvärkadt godzedt. Der och borgemästare och rådih i städerne icke tager häruthinnan stadzens rättighet i acht, uthan för vänskap eller en viss genandt skuld tillåter fremmande eller inländske att väga sitt uth- och ingående godz, som sagdt är, på sine egne vågor uthan eller innan staden, så att stadzvågen derigenom förbigången varder, då skole de samma stellas och anklagas för rätta och derföre *arbitraliter* straffade blifva. Här hvar och en, som vederbör, hafver sig fullkombligen att efterrätta. Till etc.

G(abriel) O(xenstierna) G(ustafsson). J(acobus) D(ela Gardie). C(arl) G(ylldenhielm). A(xel) O(xenstierna). G(abriel) O(xenstierna) B(engtsson).

103. Förmyndarstyrelsens resolution på stadens frågepunkter rörande exekution af dommar, stadens byggning och handeln. Stockholm den 24 mars 1637.

Original på papper i Stockholms rådhusarkiv: *Kongl. bref till magistraten i original II.* — Sigill (se under N:o 93) mellan texten och underskrifterna.

H. k. M:ts nådige resolution, gifvin borgmästare och råd i Stockholm opå deres inlagde frågepochter.
Actum Stockholm den 24 martii anno 1637.

1. Först, thett borgmästare och råd begäre vetta, huru dhe procedera skole medh them, som hafva sölat sikh i lösachtighet eller begådt andre missgerninger, som lif ey angå, och för deres missgerning äre staden förviste, män sådant oachtandes diärfvas åter komma tillbakas igen, så, ändoch h. k. M:t förmenar sådant uthi stadzens uthfångne privilegier nogsampt vara uttrycht, huru vidha stadzens rätt sikh må sträckia uthi straffande och executionen af dombar, som å dess rådhistugho äre fälte och pronuncierade, likväll, på thet stadzens magistrat må ännu vara här om så mycket vissare och icke förgripa sikh uthi executionen af straffen och staden i så måtto för fäfäng omkostnad, som på dhe fängslige användas måste, blifve lisade, och missdådaren siälf af långvarigt hefte icke blifva lam och krumb, derföre är h. k. M:ts ändtliche och alfarlige mening, att stadzens magistrat må och skall uthi dhe ringare saker och missgerninger effter föregången nogha ransakning och lagha domb medh straffet effter sakens kvalitet fortfara och domen exeqvera låta, dett vare sikh anten medh stadz förvisande, kåkestrykning, böther eller andre desslike saker, som lif ey angå, så att staden eller dess magistrat inthet må deröfver förvänta then k. hofrätz mening och förklarings. Och vill h. k. M:t staden vidh samma rättighet nådigst handhafva, att honom icke skall här emot, när skiäligen och lagligen af dess magistrat deruthinnan procederat varder, tillfogas något hinder eller förfångh. Män uthi dhe andre saker, som lif angå, skall staden alenast dömma, män icke hafva någon macht att befatta sikh medh executionen der af, uthan effter affsagdan domb oeh ordinancens innehåldh alle lifssaker till den k. hofrätt på behörligit sätt till ändtlig domb komma låtha.

2. Stadzens byggning anlangande, så, emedan h. k. M:t giörligen befinner dher i stor oordning inrita i så måtto, att hvar hafver tagit sikh före att byggia, som honom lyster, stadzens magistrat aldeles oåtsport, hvarföre och på thet sådant må i tidh kunna böthas och the inritade oordningar afskaffas, dy vill h. k. M:t härmedh stadzens magistrat pålagt och committerat hafva, att then efter den af salig k. M:t, lofvärdigst i åminnelse, först gjorde, och nu sedermera öfversedde och förbättrade afritning så i staden som å malmerne ställe i värcket och der uthinnan uthan passion, väldh och

respect till stadzens prydnig, som the finne bäst, procedera; och vill derhos k. M:t, hvadh staden i så måtto förrättar, att thett af allom för gott och gillt oemotsägeligen skall hållet och approberat varda.

3. H. k. M:t förnimmer och, att en hop finnes, som uthi staden hafva dheres tompter, them dhe dels inthet vela, dels inthet förmå bebyggia, så, aldenstundh sådant länder h. M:t och chro-nan sampt sielfve staden till skadha och afsaknad och the för detta utgångne placater och befallningar inthet hafve kunnat hertil vinna någon tilbörlig effect, dy är än yttermera h. k. M:ts alfvarlige befallning, att borgmästare och rådth medh alfvar tillhålle äganden af omberörde tompter, att the låte them bebyggia; och der någre finnas, som icke äre af then förmögenhet, att the sielfve kunne ther å byggia stenus, dhe sine tompter för ett skiälligt pris androm uplåte, på dhet offtabemälte tompter uthan längre upskof må endt-ligen blifva bygde, hvar icke förr, då till denn tidh, som uthi pla-catet finnes förmält.

4. Hvadh elliest stadzens handel vidkommer, vill h. k. M:t, att borgmästare och rådth medh gemene borgerskapet rätte sigh effter Sveriges lagh, laga stadgar och kiöphandels ordnantzen; och hvadh af stadzens magistrat finnes nödigt och giörligit uthan andres prä-juditz och förfångh der effter att ställa till execution, är h. k. M:t aldeles tillfridz, att sådant blifver för kraftigt hållet. *Actum ut supra.*

Oppå högstbemälte h. k. M:ts vägnar af h. M:ts sampt Sveriges rikets respective förmyndare och regering underskrifvit.

Gabriel Oxenstierna	Jacobus De La Gardie	Carl Gyldenhielm
Gustaffsonn	S. r. marsk.	Riks ammiral.
S. r. drättz.		

Axell Oxenstierna	Gabriel Oxenstiern
S. r. canzler. <i>mp.</i>	Frihärre till Möreby och Lindhåltu
	S. r. skattmästare.

A. Gylle.

104. Förmyndarstyrelsens förordning om frimarknader i Stockholm och Åbo. Stockholm den 26 augusti 1637.

Riksregistraturet 1637, fol. 583—584. Tryckt i *Stiernmans Comerceförordningar* II, sid. 106 ff.

Öpedt mandat, huru vida handelen i Stockholms och Åbo frimarcknader skall vara tillförstående.

Vi Christina etc. göre vitterligt, att, effter som vi, betrachtandes, huruledes vårt rikets och undersåthares vällstånd och förkofring icke ringa dels består på mycken och vällfattad handel och vandel, hafve för någon kort tidh sådan öfver visse siöhampner och stapelstäder, in- och utländske seglatzen, och hvadh deraf mera hänger, låthet göra en förordning och stadga och deruthinnan ibland annat våre trogne undersåther så å landet som i städerna till mere förkofring anordnat tvenne frimarknader, en i vår kongelige residentz stadh Stockholm på dhen 29 *septembris* och den andre i storfurstendömet Finlandz hufvudstadh Åbo den 8 *septembris*, att vara och påstånda i tre veckur effter hvarannan, och nu tiden tillstundar, att samme frimarcknader anställas och hållas skole, så är oss förekommit och kunne vi af någre omständigheter taga, att denne vår vällmening vill innan kort blifva missbrukadt och till äfventyrs af någre egennyttige, som på fäderneslandsens bästa inthet öga sättia, mer till vår och dess skada än gagn förvänd, hvarföre, sådant i tid att förekomma, och medan alt är *in integro*, all oordning, confusion och befarande besvär att afvärja, hafve vi stält detta i rådslag medh vårt ellskelige rikets råd och godt funnit att föresi dhet, som här af till vårt rikets och undersåthares skada och afsaknad komma kan. Och på dett hvar och en, så in- som utländsk, som sådane frimarcknader ärnar att bruka, må hafva en viss regel, huru vida hans frihet sig sträcker, att effterätta, då hafve vi, hvadh som i vår förrige stadga¹ allmänneligen, *indefinite* och något mörekt är satt, hållit nödigt att förklara, åthskillia och sättia liusare, på dett ingen må fara villse eller sig till vårt rikets eller sin egen skada i någon måtto förtaga. Och hafve altså föreskrifne frimarcknaders handel på effterfölliande sätt regulera, förordna och till rättelse beskrifva velet:

Först vele och förordne vi, såsom för detta, att en fri marknadt skall hållas i våre städer Stockholm och Åbo om året, be-

¹ 1636 års stadga (se ofvan N:o 99. sid. 224 ff.).

gynnandes i Stockholm *Michaelis* dag, är den 29 *septembris*, män i Åbo den 8 *septembris*; då lyses fri och sådan vara i jämpne tre veckur på föreschrifne orther, in till dess att den i Stockholm den 20 *octobris* och i Åbo den 28 *septembris* ändas och aflyses. Och skall samma marcknader frit måge besökias och nyttias af alle inrikes boende å städer och landet, allom som till landz resa förmå, och så till vattns, så vida deres seglation icke löper emot våre andre städers *privilegia* eller föda af sig landzkiöp till dhe andre städers förfång och förderf. I lika måtto skall och allom främmandom, af hvadh nation de äre och medh oss och detta riket stå i vänskap, fritt och öpedt stånda samma frimarecknadtt att besökia och niuta.

2. Alle inrikes boende i Sverige, Finland, Lifland och Ingermanland, som ligge under vår och Sveriges cronos höghet och förbemälte frimarecknader varde besökiandes, skole i varande marcknader hafva frihet och rätt att försällia deres varur uthur skeppen, skutorne, båtherne eller och föra dem up i bodar eller och i tiäll och brädeboder på dhe orter, som dem af borgmästare och rådih tillordnade varde; och där skole dhe hafva macht att sällia sine inländske varur åth hvar andre eller dem inbördes att förbyta och förstutza emot varur så fridt och obehindrat som medh siälfve Stockholms eller Åbo borgare, män icke att försällia sitt inländske godz åth någon fremmande eller dett medh någon främmande godz emot godz förstutza, uthan sådant stånde den stadz borgare, marcknaden hålles uthi, eller dem, som sådant dessföruthan aff special *privilegio* hafver att niuta till. Doch skall dem fridt stånda att kiöpa för rede penningar eller å credit allehanda uthländske varur icke allenast af Stockholms och Åbos borgarne eller af androm inrikes mannom, uthan och af fremmandom, hvadhan de komma kunne.

3. Alle främmande, som uthrikes inkomme medh deres godz och varur, skole hafva frihet och rätt att i varande marcknaden försällia theres varur uthur skeppen, skutorne och båtherne, så och af broerne eller der dett så kommer dem till pass, föradt i hyrde bodar eller i brädebodar och tiäll på torgen, gatur heller å broerne och där försällia sitt godz uthan anseende till adel, Stockholms eller Åbo borgerne, alle andre inrikes boende och kompone till marcknaden, så och närvarande främmande, och sådant i lodh, qvintin, alne och tynnetals för rede penningar eller å credit, män icke godz emot godz, ey heller att kiöpa någodt godz af Norlän-

dingerne, upstadsboerne eller androm än den stadz borgare, som mareknaden hålles hos, och privilegierade stånd och personer, som sagt är.

4. Finnes någon at göra häremot och att beslås dermedh, han hafver förvärkat sitt godz, som således sällies, och den andre sine penningar, som kiöper, tre deler under oss och cronan och then fiärde delen under våre städer Stockholm och Åbo.

Detta hafve vi således allom, som vederbör, till rättelse velat förklara, på dett hvar må kunna vetta sig att vachta för skada och i kiöpande och sälliande hafva en viss regel att efftergå, befallandes härmedh våre stodthållare, landzhöfdinger, fougder, borgmästare och råd h i hvarie stadh att hålla här hand öfver och vår befallning och förordning att alvarligen executera, vedh vår ogunst och vrede. Till yttermera visso etc.

G(abriel) O(xenstierna) G(ustafsson). J(acobus) D(e) L(a Gardie). C(arl) C(arlsson Gylldenhielm). A(xel) O(xenstierna). G(abriel) B(engtsson) O(xenstierna).

105. Förmyndarstyrelsens påbud om tomters bebyggande och om kraftiga åtgärder gent emot treskande, jämlikt § 19 i 1636 års privilegiebref. Stockholm den 20 mars 1638.

Original på papper i Stockholms rådhusarkiv: *Kongl. bref till magistraten i original II.* — Sigill (se under N:o 93) på sid. 4, där det tjänat till försegling af det hopvikta brefvet. Utanskrift till borgmästare och råd. Därbredvid antecknad: *Regeringens bref om bygningarne på the afbrände tompter och platzer här i staden, den 2 april 1638 presenterat och upläsen för borgerskapet.*

Christina, medh Gudz nåde Sveriges, Göthes och Vändes utkorade drottning och arrfurstinna, storfurstinna till Finlandh, hertiginna uti Estland och Carelen, fröken öfver Ingermanlandh. Vår gunst och nåde medh Gudh alzmechtig tillförende. Vi tvifle intet, borgmäster och råd h i vår stadh Stockholm, att I ju nogsampt vette edher uppåminne, hvadh för order och befallning eder för

detta så af salig k. M:t, vår högstärade, elskelige, kere herfader (: glorvärdigst i åminnelse :), som sedermera af oss sielfve igenom åthskillige öpne mandater och bref om stadzens bygningar gifne äre, så, alldenstund något långsambligen medh executionen förfares, hvarföre vele vi än ytterligare och till öfverflöd hafva edher här medh alfvarligen befallat, att I uthan längre förhaling ofvau-bemälte undfångne mandater uthi tillbörlig execution ställe och strax medh bygningerne så i staden som på malmerne effter den afritning och desseign, som högstbemälte salig k. M:t der på hafver göra låtit och af oss öfversedd och godh befunnen är, medh flit och alfvar fortfara. Och mädan vi förnimme, att en part, dhe der små tompter och plattzer hafva, äre så vrångvise och ensinte, att dhe hvarken sielfve vele eller för plattzernes ringhet skull kunne dem med murfaste hus bebygge, mycket mindre dem androm för en skällig betalning till kiöps vele förünne, uthan stegre dem fast obilligt och öfver motton att förhindra och oppehålla derigenom andre, som gärna byggia vele, dy vele vi, såsom och i lika måtto eder befalle, att I uthan passion, veldh och respect tillhålla dem, som sådane ödes, instängde eller afbrände tompter äga och sigh tillmäte, att dhe dem innan en viss förelagdan tidh antingen sielf tillbörligen bebygger eller och dem åth androm effter mätsmanna ordom för en billig pening opläte. Och på fall att någon sigh der emot sätter och förvägrar, då måste I bruka alfvar i saken och med den samme procedera effter edher sidst undfångne privilegiers 19 punct, låtandes eder plicht vara att ställa i värket ju för ju heller, hvad vår nådige villie är likmätigt och staden till gagn och prydnat lända kan. Gudh eder nådeligen befallandes. Af Stockholm den 20 *martii* 1638.

Högstbemälte h. k. M:t samt Sveriges rikets respective förmyndare och regering.

Gabriel Oxenstierna
Gustaffsonn
S. r. dråttz.

Jacobus De La Gardie
S. r. marsk.

Carl Gyldenhielm
Riks ammiral.

Axell Oxenstierna
S. r. cantzler. *mp.*

Gabriel Oxenstiern
Frihärre till Möreby och Lindhålm.
S. r. skattmästare.

Nills Nilsson Tugell.

106. Förmyndarstyrelsens resolution på stadens besvär rörande kopparhandeln m. m. Stockholm den 6 december 1638.

Original på papper i Stockholms rådhusarkiv: *Kongl. bref till magistraten i original II*. — Sigill (se under N:o 93) mellan texten och underskrifterna på sid 3. På sid. 4 antecknad: *Frihet på kopparbärgshandelen, upläsit i rätten den 19 martii 1639*. Här ifrågavarande kopparkompani inrättades 1676, men erhöll icke förlängning på sina privilegier, såsom här nedan förklaras. Tryckt i *Stiernmans Commerceförordningar II* sid. 183 ff.

H. k. M:ts nådige svar och förklaringh oppå dhe puncter, som borgerskapet i Stockholm hafve öfvergifvit stadzens borgmästare och director uthi kopparkompagniet, välachtat och förståndig Jöns Hindersson att underdånigst andraga för h. k. M:t. *Actum Stockholm denn 6 decembris anno 1638.*

H. k. M:t hafver låtit sigh föreläsa och medh konungslig nåde förstådt borgerskapets öfverlefvererade puncter. Och såsom uthi den förste begäres af dem, som participanter äre uthi dett nye kopparkompagnie, att hvar motte uthan någon oppehållning igenbekomma sitt insatte capital och deraf fallne gevin medh en riktig räkning, effter nu bemälte compagniets *privilegium* medh detta året tillända löper, så drager h. k. M:t derom intet tvifvelsmål, att de gode män, som directoriumet der öfver fört hafve, varde der på en riktig räkning görandes och sålunda lagandes, att participanterne af dett, som i förrådth och behållet finnes, sker rätt och satisfaction, effter som desse sielfve hafve deres ord der i att seija och att dijudicera. Men i fall att någre gäld uthstode, som intet uthan h. k. M:ts nådige handräckiande kunde hastigt vara att opbringa och tillgå, då vill h. k. M:t låta sigh vara anlägit, att och dett sin richtighet vinna motte.

Effter som h. k. M:t nogsampt sir och spöryer, att contractanterne i Hålland (: intet achtandes deres contract, lofven, hand och segell :) sökia förmedelst en och annan prætext att devolvera all skada och förlust in på participanterne här i Sverige och tvert om all fördel och gevin in på sigh der uthe att draga, derföre ock mädan som contractzterminen nu förlupen är och man väl afsi och dömma kan, att dess prolongation h. k. M:ts undersåther intet stort för monge emergentier skull gagna och båta skall, dy haf-

ver h. k. M:t, detta anseendes och öfvervägandes, för gott ansedt och belevvat att ophäfvat compagniet och gifva berget löst igen, och för den skull sådant Stokholms stadh (: den h. k. M:t såsom sin residentzen och den förnämste stapel- och handelsstadh i riket bäst är affectionerad och gärna sir dess märkelige tillväxt i handel och vandel :), först velat communicera och optäckia, på dett han så mycket tideligare motte kunna försi sikh medh allehanda nödtorfter till bergets underhållande och kopparhandelens fortsettiande. Män är icke mindre resolverat att notificera alle andre riksens inbyggjare här om, så i städerne som å landet boendes, och dem samptligen frit gifva och effterlåta att handla och negotiera vidh Kopparberget effter lagh och gamble sedvanan.

Hvad anlangar, dett borgerskapet begärer, att h. k. M:t nådigst ville lindra koppartullen och tillåta, att man för fel på riksdaler motte få betala tollen vidh berget medh rå koppar, så, endoch dett fuller kunde falla h. k. M:t för närvarande riksens besvärlige tillstånd skull mycket betänkeligit att göra här uthinnan någon förändring, hälst mädan cronan fast olägeligit är att så länge mista sine peningar, likväl, på dett h. k. M:ts undersåthere måge så mycket mera och till öfverflöd skönia h. k. M:ts store nåde och benegenhet dem att accommodera, dy är h. k. M:t för detta år, och till dess deres handel kan komma på gång, nådigst tillfredz, att de, som kopparen der oppe vidh berget inväga vele, måge och skole strax der *in loco* erleggia och betala cronan till toll hvart fiärde skeppund eller lisspund och der emot något litet påöka tollen vidh stapelstäderna, effter som dett uthi tollordningen skall specificerat blifva.

Hvadh garmakeriedt och garmakarelönen vidkommer, mädan ofvanbemälte borgmästare och directoren Jöns Hindersson hafver nu länge dirigerat värket och förstår den saken väl, vill h. k. M:t förnimma hans och andre gode mäns betänckiande der om och låta sådan göra en sådan ordning, som skäligen och borgerskapet tilldrägelig kan vara.

Effter och begäres, att ingen cronones opbördzman eller tjänare, som räkningar hafver något att göra, må tillåtas att drifva någon handel vidh berget, så är dett h. k. M:t mycket misshageligit, om dett af någon för detta skett vore, och fördenskill vill strängeligen igenom sina bref låta förbiuda, att ingen cronones tjänare, som vidh berget antingen medh räkningar, tollen eller andre opbördz hafver att beställa, skall effter denne dagh understå

sigh uthi dett ringeste med någon handel att befatta, effter som på sådant förmedelst en godh ordning och dess stränge execution both skall skaffat varda. *Actum ut supra.*

Oppå högstbemälte h. k. M:ts vägnar af h. k. M:ts sampt Sveriges rikets respective förmyndare och regering underskrifvit.

Matthias Soop
i r. drottzens stelle.

Jacobus De La Gardie
S. r. marek.

Clas Flemingh
i r. ammiralens stelle.
mpria.

Axell Oxenstierna
S. r. cantzler. *mp.*

Gabriel Oxenstiern
Frihärre till Möreby och Lindholm.
S. r. skattmästare.

Nils Nillsen Tungell.

107. Förmyndarstyrelsens bref om friheter för långväga handel, speciellt på Spanien. Stockholm den 17 december 1638.

Original på papper i Stockholms rådhusarkiv: *Kongl. bref till magistraten i original II.* — Sigill (se under N:o 93) mellan texten och underskrifterna på sid. 2. På sid. 4 antecknad: *Frihet på salthandel ifrå Spanien och derpå privilegium, upläsin den 19 martii 1639.* Tryckt i *Stiernmans Commerceförordningar II*, sid. 202 ff.

Vi Christina, med Guds nåde Sveriges, Göthes och Vendes uthkorade drottning och arffurstinna, storfurstinna till Finland, hertiginna uthi Estland och Carelen, fröken öfver Ingermanneland, giöre vitterligit, att, effter som vi inthet heller se och högre åstunda, än att våre trogne undersåter motte sig om allahanda uthrikes, serdeles vidtaflägen handel och vandel beflita, anseendes att therigenom chronan i gemen och them i synnerhet så mykit större fördel och förfarenhet tilväxer och många negocier, som nu anten stilla liggia eller ju icke rätt excolerede blifva, med större frucht och nytta tagas vid handen och drifne varda, så, emedan vi för-

nimme en del af våre undersåter till sådan vidtaflägen handel vara villioge, och the doch liqväll icke väll kunna vid thesse besvärilige och farlige krigstider, theruthi fast störste delen af verlden sväfver, sådant theres intent fortsättia, med minder the af oss fram för andra med nogor särdeles frihet och privilegier uthi begynnelsen blefve ansedde och benådade, thet vi förthenskuld, thette med vårt elskelige riksråd öfverläggiendes, hafva gott funnet sådane våre undersåter, som någon vidtaflägen handel, enkannerligen på Spanniën, af egne medel anställa och bruka, thesse friheter nådigst att unna och effterlåta:

Först alla, som äre bosetne svänske borgare och för theres egne medel ophandla igenom första hand nogot sallt i Spanniën och andra sådane vidtaflägne orter, the skole niuta och fridt hafva en tredie part af licenten emot alla andra, och i staden att thesse gifva half annan riksort för tunnan i licent, så skole the, som således drifva theres handel genest på och ifrån Spanniën, gifva allenest en riksort för tunnan.

Till thet andra. Till att i lika motto giöra skippare och siöfolck, som på thet spanniske farvatnet utaf svänske borgere och handelsmän sig vele bruka låta, så mykit villiogere, ty unne vi hvar och en skippare, som är sielf en bositten svänsk borgere och på sådane orther seglar, frihet för all tull på ett hundrade och tiugu daler capital i silfvermynt af thet godz, som på then spannische sidan är opkiöpt och af honom hit fördt varder. I lika motto unna vi och så hvar och en styrman, som här i rikedt är boendes, frihet opå sextijo dalers capital silfvermynt och hvar och en infödd eller besiten båtzman på fyretijo och otto daler capital af alt ded godz, som the på förberörde färd hafva att medfara. Män blifva ther till uthländske och här icke boendes skippare och styrmän samt båtzmän af våre undersåter brukade, the skole uthi ofvanbemälte frihet niuta en tridie part ringare, nembligen en skeppare af ottotijo, en styrman af fyretijo och hvar båtzman af trettijo två dalers capital silfvermynt tullfrihet på thet spansche godz, the föra, såsom förbemält är, till thess the sig här i riket nedersättia och theres förre bo och burskap skiffa vele. Doch skole häropå gode certificationer inleffereres vid tullen, att samma godz icke är annorstedes ophandlat eller intaget. Och om nogor beslæes ther med oredeligen att omgå, vår och chronenes tull thermed att försnilla, tå skall godzet uthan alla nåder confisceras och personerne arbitral straff vara underkastade.

Thette vår general tullförvaltare och alla andra hafva sig att efterrätta. Till yttermera visso är detta med vårt secret sampt våre och Sveriges rikets respective förmyndares och regeringens underskrift bekräftat. Datum Stockholm den 17 decembris anno 1638.

Gabriel Oxenstierna	H. Wrangell	Clas Fleming
Gustaffson	i ricks marsks ställe <i>mpria.</i>	i r. amiralens ställe <i>mp.</i>
S. r. drättz.		
Axell Oxenstierna		Carl Bonde
S. r. canzler <i>mp.</i>		i r. skatmestarens ställe.

108. Förmyndarstyrelsens bref till öfverståhållaren Klas Flemming om upplåtelse af en del af Ladugårdsgärdet till försäljning af tomter m. m. Örebro den 28 februari 1639.

Original på papper i Stockholms rådhusarkiv: *Kongl. bref till magistraten i original III.* — Märke efter sigill på sid. 4, där det tjänat till försegling af det hopvikta brefvet. Utanskrift till *vår och Sveriges rikets tro man, råd, ammiral, öfverståhållare på Stockholms slott och laghman öfver Söder finne lagsagu, edle och velborne her Claes Flemming till Norr- och Villnäs*. Tryckt i *Handlingar rörande den s. k. fattigkyrkogården å Östermalm*, sid. 55 ff.

Christina, medh Gudz nåde Sveriges, Göthes och Vendes utkorade drottning och arffurstinna, storfurstinna till Finland, hertiginna uthi Estland och Carelen, fröken öfver Ingermanland. Vår synnerlige ynnest och nådige benägenhet medh Gudh alzmechtigh tillförenne. Vi hafve, her öfverståhållare, bekommit eder skrifvelse af den 21 *huius*, där utinnan I näst annat mera förmäle, huruledes I ärne denne tillkommande sommar att fortfara medh husrifningen och byggingen i Stockholm, så i staden som på mallmerne, att regulera och göra där medh gaturne ordentlige, begärandes där hos på stadzens vegner underdånigst, att, efter staden

icke mechtar till betala och tillfredz ställa dem allom, som sine hus och gårdar rifva skole, medh mindre vi och cronan dem handen räckie, det vi fördenskulld den plattzen utaf Ladugårdzgärdet, som till stadzens mulbete ödelagt och sedermera förordnat är att förbyggias, till Stockholms stadh nådigst donera och bebefva ville, på det de, som där byggia vele, måtte plattzerne af staden för ett billigt värde lösa för egendomb, hvarigenom en tämmeligh summa skall förmodeligen kunna oppbringas att betala de hus och gårdar medh, som nederrifvas skole, så, alldenstund vi befinne nödigt för margehanda nyttigheter, särdeles stadzens egen zirath och commoditet skulld, att gaturne så i staden som på mallmerne må ju förr ju heller göras ordentligh och linierät, och vi oss icke obegnagne finne staden och vårt trogne borgerskap uthi dess skälige ansökiande att hielpa och vilfara, hvarföre äre vi nådigst tillfridz, att den delen allenast, som före detta af Ladugårdzgärdet till mulbete ödelagt och till att förbyggias förordnad är, må och skall här effter höra och lyda evärdeligen under stadzens jurisdiction, så vida nembligen att stadzens magistrat må och skall hafva macht att sällia där af plattzer åth dem till evärdeligh ägendomb, som mechta och rådth hafva där på gode hus och gårdar att fundera och byggia, allenest att sådant köp sker lagh- och ordentligen, och att borgerskapet i staden och på mallmerne finnas för sådan vår benådning desto villigare sine hus och gårdar, de där staden skadeligh och till att nederrifvas förordnade äre, utan någon fåfeng insago och motsträfvan hörsambligen att bortrifva och flyttia. Vi vele framdeles, när vi vidare af eder om dess fortgång aviserade varda, staden vårt konungslige donations bref på ofvanbemälte plattz nådigst gifva och medhdela låta.

Hvadh elliest den koppar vidhkommer, som vi till S. Jacobs kyrckia af gunst och nåde förärat hafve, vele vi draga där sorgh före, att han medh förderligste skall leffererat blifva.

Tilltro eder nådigst, att I effter eder bekände flit och idkesamhet så här effter som här till medh all macht drifve och eder låte anlägit vara, att vår nådige intention så uthi detta ofvantalde som allt annat edert embete angäendes må effectuerat och till tidigh fullbordan bracht blifva. Där medh sker oss till ett nådigt behagh. Och förblifve eder alltidh igen medh all kongligh gunst och nåde väl bevågne. Gudh eder synnerligen nådeligen befallandes. Af Örebro den 28 februarii anno 1639.

Högstbemälte h. k. M:t samt Sveriges rikets respective förmyndare och regering.

Gabriel Oxenstierna
Gustaffsonn
S. r. drättz.

Carl Gyldenhielm
Riks amiral.

Axell Oxenstierna
S. r. cantzler *mp.*

Gabriel Oxenstiern
Frihärre till Möreby och Lindhålm
S. r. skattmästare.

N. Nillson Tungell.

109. Förmyndarstyrelsens resolution på stadens besvär rörande vad till hofrätten, beslagna skepp m. m. Nyköping den 29 februari 1640.

Original på papper i Stockholms rådhusarkiv: *Kongl. bref till magistraten i original II.* — Sigill (se under N:o 93) mellan texten och underskrifterna på sid. 3.

H. k. M:ts nådige svar och förklaringh oppå the puncter och postulater, som Stokhollms stadz herredagsmän hafva inlefverera låtit. *Actum Nyköpingh den 29 februarii anno 1640.*

1. H. k. M:t hafver låtit sigh föreläsa borgmästares och råd i Stockhollm öfverlefvererade postulater, dem väl intagit och öfverlagt ock sigh där på nådigst förklarar, som föllyer:

Efter som dhe till dett första underdånigst andraga och tillkänna gifva, huruledes deres rådhestugu rätt är råkat i stor vanheder der igenom, att allom är tillåtit vädia der ifrån under den k. hofrätt, ödmiukeligen der hos begärandes, att h. k. M:t nådigst

täcktes fördenskull antingen förhöija capitalet, öfver hvilket man vädier, till en ansenlig summa eller och tillåta, att appellanten må vara förplichtadt att gifva och i rätten strax inläggia fyretijo eller femtijo daler för sin appellation, eller och han på något annat sätt blifva graverat, så att han icke så lätteligen till appellation komma motte, då endoch detta *postulatum* kan fuller hafva sine gode skäl, h. k. M:t sigh och intet obenägen befinner igenom ett eller annat beqvämbt medel att styrckia ock authorizera stadzens rådstugu rätt, likväl så faller dett h. k. M:t för denne gången mycket betänckeligit att gå eller tillåta der uthinnan något vidare, än hvadh Sveriges stadzlagh förmå och uthi rättegångs ordinantien, så och stadzens välfångne privilegier beskrifvit står, hvilcket, emädan sådant allt är på skäl fynderat och intet så lätteligen står till att förändra, dy vederbör stadzens magistrat sigh der vidh stricte att hålla ock förmedelst alfvarsamme processer och behörlige executioner rättens respect och authoritet sökia att erhålla.

2. Effter som dhe sigh och der öfver besväre, att dem ey effterlåtitt är sine dommar *in criminalibus*, synnerligen öfver tiufnadt och enfaltt hor, att exeqvera låta, för än af hofrätten der uthinnan resolution gifven varder, hvilcken esomofftast långsampt föllia plägar; der till medh moste dhe och alltidh effter ett gammalt bruk, som synes så väl vara emot Gudz och Sveriges lagh som deres samvet, dömma dem ifrån lifvet, som enfalt hor bedrifva, och när dommen kommer för hofrätten, blifve desslike missdädare till lifvet förskonte, underdånigst anhållandes, att, mädan deres rätt der igenom icke mindre sker en stor vanära, dem fördenskull uthi sådane fall må vara effterlåtitt uthan vidare förfrågan dem brottzlige *arbitraliter* att straffa och samma straff strax executera låta; mädan nu detta *postulatum* är af den natur och egenskap, att h. k. M:ts höghet, så och andre städer i riket där i interessera, löper och elliest emot hofrättens ordinantie och dett bruk, som allt här till öfver hela riket i alla rättegong[*g*]s processer är hållitt vordet, och fördenskull icke obilligt behöfves så mycket nogare att öfverläggias, dy vill h. k. M:t taga dett i betänckande och sigh frambdeles der på vidare förklara.

3. Hvadh deres besvär vedkommer, öfver dett att borgarskeppen där i staden esomofftast, enkannerligen uthi nästförledne höst, äre vordne beslagne och till cronones tjänst antagne, där doch stadzens privilegier förmå, att borgerskapets egne skepp skole för desslike beslagh vara frikallade, med mindre högste nöden an-

norlunda fordrar; så, endoch h. k. M:t intet tillstår någon att disputera den rättighet, som h. k. M:t och cronan hafver i dett fallet uthi alle hampner i riket, likväl, på dett borgerskapet icke må ske förmedelst någre slike beslagh på skeppen något hinder uthi deres handel och navigation, så vill h. k. M:t hafva här medh till vidare disposition förordnat, att ingen skall här effter å h. k. M:ts vägnar hafva macht och tillstånd att beslå någre skepp till cronones tjänst, dhe höre antingen borgare eller fremmande till, utan öfverståthållaren allena, hvilckens plicht skall vara att bruka der uthinnan sådan moderation, att icke allenast h. k. M:ts och cronans rätt må blifva erhållen och riksens tjänst befordrat, uthan och stadzens välfångne privilegier iachttagne och handhafde.

Oppå högstbemälte h. k. M:ts vägnar af h. k. M:ts samt Sveriges rikets respective förmyndare och regering underskrifvit.

Gabriel Oxenstierna	Jacobus De La Gardie	Carl Gyldenhielm
Gustaffsonn	S. r. marsk.	Riksammiral.
S. r. drättz.		

Axell Oxenstierna
S. r. cantzler *mp.*

Gabriel Oxenstiern
Frihärre till Möreby och Lindhålm,
S. r. skattmästare.

N. Nillson Tungell.

110. Förmyndarstyrelsens bekräftelse på upplåtandet af en del af Ladugårdsgärdet samt tillstånd att försälja några tomter vid nyreglerade gator. Nyköping den 5 mars 1640.

Original på papper i Stockholms rådhusarkiv: *Diverse konungabref.* — Sigill (se under N:o 93) mellan texten och underskrifterna på sid. 2. Tryckt i *Wittingh, St. Jacobs minne*, sid. 206 ff. och i *Handlingar rörande den s. k. fattigkyrkogården å Östermalm*, sid. 56 ff.

Vi Christina, medh Gudz nåde Sveriges, Göthes och Vendes uthkorade drottning och arffurstinna, storfurstinna till Finland, her-

tiginna uthi Estland och Carelen, fröken öfver Ingermanland, göre vitterligen, att, effter som gatorne i Stockholms Norre förstadh äre fordom vordne mycket oordentligen bygde, och vi icke obilligt hafve för särdeles skäl och orsaker skulld befunnit ett nödtörft att låta göra dem regular och något ordentligare, än de förr varit hafve, så att vi och cronan kunne hafva där af heder och våre där boendes trogne undersåtere bättre beqvämlighet, gagn och nytto, så, alldenstund bemälte Norre förstadh är förmedelst omberörde gators förändring och regulering något trång blifven, att många, särdeles vårt och cronones siöfolck intet kunne hafva där något beqvemligt utrymme att byggja sigh hus och gårdar opå, och fördenskulld igenom stadzens magistrat i Stockholm underdånigst hos oss låtit sökia och anhålla, att dem någon beqvemb plattz till stadzens uthvidgning nådigst förunnas måtte, hvarföre, såsom vi af särdeles konungsligh benägenhet att villfara och räckia ofvanbemälte våre trogne undersåtere handen uthi alle skälige och oss och cronan tilldrägelige saker hafve undt och effterlåtit dem en del af Ladugårdz gårdet att byggja där sine hus och gårdar på och sigh där nedhsättia, hvarest allerede en godh och oss behageligh begynnelse medh husbyggningar och gator giordt är, altså vele vi här medh och i dette vårt öppne brefs krafft gifva bemälte stadzens magistrat i Stockhollm fullkombligh macht och tillstånd att försällia, såsom och för skäligh tomtörer opplåta hvar och en, enkannerligen vårt och cronones siöfolck, som på föreskrefne och nu medh stacket intagne del af Ladugårdz gårdet hus och gårdar antingen allerede bygd hafve eller här effter där byggja vele och förmå, deres visse plattzer, där de byggja och bo måge, hvilke och skole vara förbundne de tompeter, som dem i så måtto inrymbde och effter mål tilldelte äre eller varde, ordentligen och effter afritningen att byggja, så att medh byggningar och gatur en likhet och jembnad ske och hållas må. Och i fall att någre gårdar på merbemälte Ladugårdz gårdet framdeles af en eller annan kunne blifva fal och till köps, då skall hvareken börds- eller naborrätt gälla, utan våre och cronones tiänare och siöfolck vara närmest dem att lösa för en skäligh betalning, såsom och niuta framför andre någon förmedling på tomtörer. Vi vele och här medh hafva fredkalladt alla de borgare, som sigh på omberörde Ladugårdz landet husligen nedhsättia, för all inqvartering och detta medh den beskedh, att de där emot skole vara förplichtade att herbergera hos sigh vårt siöfolck och låta dem bekomma säng och värme för billigh betalning.

Elliest, effter och nu en ny gata är lagd igenom bösseskyttaregården på Norre förstadh och någre tompter äre öfverblefne på både sidor, så om denne som de andre nylagde gatur, som intet tiäna att stå öde och obygde, så vele vi och i lika måtto gifva förberörde Stockholms stads magistrat macht och tillstånd att försällia samme öfverblefne tompter. Och skole de, som dem köpa och vidh de gatur, som närmast torget liggie, byggia vele, vara skyllige att sättia där på gode stenhuss, som staden kunde vara till prydna och dem sielfve till heder och nytto. Här alle och hvar och en i synnerhet, som dette angår och vedhkommer, hafve sigh att effterrätta. Till yttermere visso är dette medh vårt secret och våre sampt Sveriges rikets respective förmyndares och regeringens underskrift bekräftadt. Gifvit i Nyköping den 5 *martii* anno 1640.

Gabriel Oxenstierna
Gustaffsonn
S. r. drättz.

Jacobus De La Gardie
S. r. marsk.

Carl Gyldenhielm
Riks ammiral.

Axell Oxenstierna
S. r. cantzler *mp.*

Gabriel Oxenstiern
Frihärre till Möreby och Lindhålm,
S. r. skattmästare.

N. Nillson Tungell.

111. Förmyndarstyrelsens bref om viss minskning i tullen vid införsel af salt från Frankrike. Stockholm den 30 mars 1641.

Original på papper i Stockholms rådhusarkiv: *Kongl. bref till magistraten i original* II. — Märke efter det bortfallna sigillet mellan texten och underskrifterna på sid. 1. Antecknad på sid. 4: *Frihetz bref på salt-handel ifrå Frankrike, insinuerat den 10 julii 1641, den 21 dito publice upläsit.*

Vi Christina, medh Gudz nåde Sveriges, Göthes och Vändes utkorade drottning och arffurstinna, storfurstinna till Finland, hertiginna uthi Estland och Carelen, fröken öfver Ingermanneland, göre

vetterligt, at, såsom vi mer än för 2 år sådan hafve benådat våre undersåthere af borgerskapet här i Stockholm medh lindringh af licenten opå det sallt, som de af första handen för deres egne medel uthi vidt aflägne orter, enkannerligen Spanien, ophandle och hit in före¹, och aldenstundh uthi vårt dem medelte *privilegio* allena förmäles om det spanska salltet, at de skole niuta och fritt hafva $\frac{1}{3}$ -part af licenten emot andra, så at desse, hvilcke genast på och ifrån Spanien drifva sin handel, skole gifva allena 1 richsort för tunnan i licent, emot det at andra, som intet hempta salltet derifrån, gifva och erleggia $1\frac{1}{2}$ richsort för tunnan, och intet talas eller ihugkommes om det franske salltet, hvilket de och icke uthan stor hazard och fara vidh desse besvärlige krigstider och osäkerhet uthi siön afhämpta och hitföra kunne, ty hafve vi och på deres underdånige ansökiande, som bemälte salthandel oppå Franckrike så vell som Spanien och andre vidt aflägne länder idka och drifva, i lika måtto dem medh $\frac{1}{3}$ -part af licenten veladt benåda och förskona, så at de skole gifva för hvar tunna franskt sallt en richsort, i staden att andra betala och erleggia halfannan ort. Dett vår generaltullförvaldter och alle andre hafve sigh att effterretta. Till yttermera visso är detta medh vårt secret och våre samt Sveriges rikets respective förmynderes och regerings underskrift bekrefftat. Datum Stockholm den 30 *martii* anno 1641.

Matthias Soop
i r. drottzens stelle.

Jacobus De La Gardie
S. r. marsk.

Carl Gyldenhielm
Riks ammiral.

Axell Oxenstierna
S. r. cantzler. *mp.*

Gabriel Oxenstiern,
Frihärre till Möreby och Lindhålna
S. r. skattmästare.

Samuell Andersson.

¹ Se ofvan No 107, sid. 239.

112. Förmyndarstyrelsens resolution på städernas besvär angående landsköp, stapelstädernas rättigheter gent emot uppstäderna m. m. Stockholm den 25 januari 1642.

Riksregistraturet 1642, fol. 96 v.—102 v. Tryckt i *Stiernmans Riksdagars beslut* II sid. 1010 ff., under datum 25 februari.

Resolution för städerna uthi gemen på deres inlagde sollicitatur.

H. k. M:t hafver des trogne undersåthere, samptlige borgerskapet af städerna i Sverjge och Finlandh, igenom deres uthskickade fullmächtige till den väll öfverståndne och fulländade ricksdagh så skriff- som mundteligen underdånigst föredraga låtit efterfölliande erender och besvär.

1. Besväre sigh städerna i gemen öfver thet landzköp, som fast af allehanda ståndzpersoner till bemälte städers närings afskärande och deraf fölliande icke allenast märckelige hinder uthi deres opkombst och tillväxt uthan ändtlig ruin och undergångh, blifver föröfvat och begådt. Och aldenstundh borgerskapet uthi deres inlagde punchter nampngifva förnämbiligast tvenne partie, som de finna sigh besvärade öfver, at de igenom handel och köpenskap, som dem dogh inthet tillstår, afskäre dem deres näringsmedel, nembligen: 1. att adelen medh deres fougder och tiänare; 2. arrendatorer och andre, som å landet igenom bergsbruken sin näring sökia, stort landzköp föröfva och i så måtto, at de icke allenast draga och afvänia landtmannen ifrån städerna medh sine varur, uthan och uthur öpne bodher dem försällia och oplåtha, hvadh de kunna tarfva, så väll kramvarur som salt, fisk, vin och spesseri; 3. att chronones tiänare, såsom tullnärer öfver lille tullen medh deres inspectorer, fougder, skrifvare och upbördzmän, hvilcke medh chronones räntor och inkombster hafva till beställa, inträngia sigh uthi deres näring så mycket mera och starckare, som de tillfälle hafva igenom chronones räntor sin proufit och nytto, i det at de almogers peningethskulder förvandla i varor och under sken, at de chronones räntor infordra, alle bonde och landtmans godz och varur å landet ophandla och bonden fast inthet lämbna till torgs och salu at föra, öfverskickandes sådant till sine afnämare och chronones tiänare uthi stapelstäderna, förandes tilbakers igen salt medh mera, som landtmannen tarfvar, och det till dem uthprängla och försällia; nu såsom h. k. M:t icke uthan

särdeles misshagh och förtret, hafver så väll nu som ofta tillförende förstådt och spordt, at lagen, h. k. M:t:z sampt framfarne konungars helsosamme ordinantier, stadgar och vällmente intention till att förse städernes flor och opkombst äre af en hop egenvillige con-traminerade, eluderade och öfverträdde, och k. M:t:z bodh och be-falningar öfver alle slike orimligheters inställande icke, som hafver vederbordt, attenderade och i acht tagne, hvarföre hafver h. k. M:t varit förorsakat och bevekt nu å nyo förre uthgångne order och befallningar at oprepa och til des cammarcollegium, som dis-positionen öfver ricksens räntor och intrader äre comitterat och ombetrodt, så väll som landzhöfdingerne uthi provincierne komma låtha, att de näst annat deres ämbetes åliggiande skola låtha sin åhoga vara, det alle sådane olaglige procedere måtte af vägen rymmas, rättas och skaffas böther opå. Och emädan h. k. M:t drager till förbemälte cammarcollegium och landzhöfdingar det nådige förtroende och tillförsicht, att de medh tilbörligh vigilantz, åhåga och alfvar skola låtha sigh befallat varda sådant att rätta och af vägen bringa, ty vill h. k. M:t, at des undersåthere söke till sådane orimligheters ordentlige afskaffande bemälte cammar-collegium och landzhöfdingerne om adsistence och biståndh; jäm-väll och at de sielfve sökia at handhafva och maintenera sigh vidh lagh, handelsordinantzien och vällfångne privilegier, och der de en eller annan medh slikt olaga landzköps föröfvande och oloflige kö-penskap beträdandes varde, att de då medh honom, effter som lagh och ordinantierne förmå, handla och procedera. Hvardh belangar dem, som vidh sine hambrar och andre bruk hålla öpne boder, bruka krämeri, hökeri och annan borgerlig näringh, såsom h. k. M:t så litet kan dette som alt annat olagha landzköp billiga, altså vill h. k. M:t, at sådant skall igenom landzhöfdingernes adsistence och handräckning rättat och afskaffat varda. Dogh hafver h. k. M:t derhos öfverlagt och considererat, at, såsom bergvärken och dervidh hängiande bruck icke kunna, som sigh bör, fortsättias, medh mindre de i tidh medh allehanda victualiepertzeler till des styreko och arbetzfolckets underhåldh och opphålle försörjas, uthan måste h. k. M:t och chronan sampt dem, som uthi bemälte bruck sine medel insatt hafva, till en oboteligh skada anten helt liggia nidre och falla eller och försummeligen drifvas, hvarföre och på det at alle slike orimligheter och inconvenientier måge af vägen rymmas och bruken icke des mindre blifva vidh sin styreko con-serverade och erholdne, hafver h. k. M:t för en nödtorft häruth-